djurskyddet
SVERIGE

DEBATTARTIKEL 2026-11-18

Vem företräder djuren när myndigheternas beslut kan kosta dem livet?

Två katter som omhändertagits enligt djurskyddslagen avlivades efter beslut från Länsstyrelsen i Västra Götaland. Djurskyddet Säffle-Åmål överklagade, men nekades talerätt och fick därmed aldrig saken prövad i domstol. Detta blottlägger en allvarlig rättslig brist: Djur utan ägare saknar i praktiken någon som kan företräda deras intressen, skriver representanter från Djurskyddet Sverige.

Djur som saknar ägare riskerar att stå utan rättsligt skydd när myndigheter fattar beslut om deras framtid. Djurskyddsorganisationer måste få möjlighet att företräda dem och överklaga beslut som kan innebära lidande eller död.

Den 17 februari 2025 tog Djurskyddet Säffle-Åmål emot två katter som Polisen omhändertagit enligt djurskyddslagen. Det som följde blev ett myndighetsärende med allvarliga konsekvenser och ett exempel på en rättslig brist som måste åtgärdas. Länsstyrelsen i Västra Götaland beslutade först att katterna skulle avlivas av smittskyddsskäl enligt en rutin för upphittade katter med okänd bakgrund. Efter kritik togs rutinen bort. Därefter fattade länsstyrelsen ett nytt avlivningsbeslut med motiveringen att katterna var förvildade och utsattes för onödigt lidande.

Djurskyddet Säffle-Åmål erbjöd sig att ta hand om katterna utan kostnad för myndigheterna. I stället transporterades de till ett upphandlat djurhem och vidare till veterinär. Enligt djurhemmet blev katterna så rädda att de inte gick att hantera. Detta stod i kontrast till hur katterna fungerade hos Djurskyddet Säffle-Åmål. Där gick de självmant in i transportburar, tillät beröring och undersökning och visade enligt föreningen normal rädsla snarare än förvildning. Föreningen och Djurskyddet Sverige överklagade beslutet. Förvaltningsrätten avvisade överklagandet eftersom organisationerna inte ansågs ha talerätt. Kammarrätten beviljade inte prövningstillstånd.

Två katter fick aldrig sin sak prövad i domstol. Och det är just detta som är problemet. Dagens lagstiftning ger inte djurskyddsorganisationer någon generell rätt att överklaga myndighetsbeslut som rör djur utan ägare. Det innebär att beslut om exempelvis avlivning kan fattas utan att någon med ett uttalat djurskyddsuppdrag kan begära en rättslig prövning.

Det är en allvarlig brist. Djurskyddslagen slår fast att djur är kännande varelser med ett egenvärde och att lagen ska säkerställa ett gott djurskydd, främja god djurvälfärd och respekt för djur. Även artikel 13 i EU-fördraget om Europeiska unionens funktionssätt erkänner djur som kännande varelser och kräver att deras välfärd beaktas.

Men hur ska dessa principer få genomslag när djuren saknar en företrädare? Förvaltningslagen kräver att myndigheter utreder ärenden i den omfattning som behövs och motiverar sina beslut. I ärenden där konsekvensen kan bli att ett djur dödas måste kraven på utredning och beslutsunderlag vara särskilt höga. Ändå saknar djuren möjlighet att få dessa krav prövade rättsligt.

Fallet visar också hur avgörande kunskap om djurs beteende är. Rädsla och stress i en främmande miljö kan inte utan vidare likställas med förvildning. Forskning visar att tidigare socialiserade men

skygga katter kan reagera starkt på stress och hantering, samtidigt som de med tid och rätt förutsättningar kan återfå trygghet och omplaceras.

Enligt miljöbalkens 16 kap. 13 § har ideella organisationer som uppfyller vissa kriterier rätt att överklaga beslut i miljöfrågor. Den principen bör även omfatta djurskyddet. Djurskyddet Sverige anser därför att djurskyddslagen bör kompletteras med en bestämmelse som ger kvalificerade ideella djurskyddsorganisationer rätt att överklaga myndighetsbeslut som rör djur utan ägare när besluten har betydande konsekvenser för djurens liv och välfärd. Det handlar inte om att ersätta myndigheternas ansvar utan om att säkerställa rättslig granskning när ingen annan kan föra djurens talan.

Djurens rätt till skydd måste få verklig betydelse. Vi har en djurskyddslagstiftning som erkänner djurens egenvärde och deras förmåga att känna. Men erkännandet måste också få konsekvenser för hur myndighetsbeslut fattas och kan prövas. Det är dags för riksdag och regering att åtgärda denna brist i lagstiftningen. Djurskyddsorganisationer med dokumenterad verksamhet och allmänhetens stöd måste ges rätt att företräda djur som annars står helt utan en röst. Djuren kan inte själva överklaga. Det måste vi kunna göra åt dem.

Åsa Hagelstedt, generalsekreterare, Djurskyddet Sverige
Anna Lundvall, sakkunnig, Djurskyddet Sverige